

INFORMACE O VOJENSKOVĚDECKÉ KONFERENCI VAAZ

Ve dnech 14. a 15. června 1983 proběhla ve VAAZ v Brně vojenskovoědecká konference na téma: „Obrana motostřelecké divize v horském a zalesněném terénu.“ [na základě rozkazu ministra národní obrany pro výcvikový rok 1982 až 1983].

Bezprostředním důvodem k uspořádání konference byly nedostatky, které se projevily v organizaci, plánování a vedení obrany v horském, zalesněném terénu u některých velitelů a štábů na taktickém i operačním stupni při cvičení Dukla-82. Byly to zejména tyto nedostatky:

- obrana v operačním i taktickém měřítku byla organizována bez výrazného soustředění sil a prostředků na pravděpodobných směrech úderu nepřítel, Šašlonovic a Linčárně,

- na tankodostupných směrech a v průchodných úsecích terénu nebyla vytvořena dostatečná hloubka obrany,

- druhé sledy a zálohy na těchto směrech byly slabé a nemohly ovlivňovat průběh bojové činnosti.

Příčinou těchto i některých dalších nedostatků bylo, že velitelé a štáby nevěnovali potřebnou pozornost hodnocení horského zalesněného terénu a nedoceňili jeho určující vlivy jak na způsoby vedení nepřátelského útoku, tak na organizaci a vedení obrany na široké frontě a na jednotlivých, navzájem často izolovaných směrech.

Cílem konference bylo:

1. Na základě poznatků ze cvičení Dukla-82 rozpracovat a objasnit zvláštnosti organizace a vedení obranného boje a operace v horském zalesněném terénu.

2. Teoretické závěry k rozhodujícím otázkám konference aplikovat a prověřit na praktickém příkladu řešení obrany motostřelecké divize v horském zalesněném terénu.

3. Širokým posouzením a aktivním obohacením připravených podkladových materiálů ujednotit názory na rozhodující otázky tématu konference a tím přispět praxi vojsk a štábů i zkvalitnění obsahu výchovně vzdělávacího procesu na vysokých vojenských školách.

Konferenci předcházela dlouhodobá, obsahově i metodicky promyšlená příprava podkladových materiálů. Na jejich zpracování se podíleli osobně náčelníci operačně taktických kateder a vybraní příslušníci vědeckopedagogického sboru. Jejich práci řídil náčelník vojenské akademie Antonína Zápotockého a jeho zástupce pro vědeckou činnost.

K teoretické části konference byly zpracovány nejdříve téze a pak úplná teo-

Plukovník Ing. Jan Štefka, CSc.

retická studie. Osnova obou materiálů byla předem posuzována. Obdobně se staly předmětem jednání i jednotlivé kapitoly (části) též i teoretické studie, která v konečném znění obsahovala 198 stran textu a 15 příloh.

Konference v prvním dnu se zabývala teoretickými problémy obsaženými v teoretické studii. Po zahájení konference náčelníkem VAAZ vystoupil s hlavním referátem vedoucí delegace MNO generálporučík Ing. Juraj Lalo. Po jeho obsažném vystoupení přednesli náčelníci operačně taktických kateder hlavní závěry jednotlivých částí teoretické studie. Po nich vystoupili v diskusi další členové delegace MNO a hosté.

Zvláštní pozornost upoutalo vystoupení generálporučíka Ing. Miroslava Pelouška, který se kromě otázek bojového použití RVD zabýval otázkami spojenými s použitím průzkumných palebných kompletů nepřítel (Assault Breaker a Sotas) a možnostmi jejich ničení vlastními prostředky podle poznatků ze cvičení „Sofuz-83“. Generálmajor Ing. Jiří Brychta rozvedl význam pečlivého hodnocení terénu při přípravě rozhodnutí a nutnost respektování jeho specifických rysů pro její budování obrany. Ocenil velmi kladně citlivý přístup autorů praktického příkladu k využití terénu při uspořádání obrany v operačním i taktickém měřítku.

Vystoupení dalších členů delegace MNO a hostů jednak potvrzovala názory a závěry uvedené v teoretické studii, jednak je rozšiřovala o další nové poznatky.

Účastníci konference měli možnost seznámit se i s nově připravovanými soupravami reliéfních (plastických) map velkého měřítka (1:50 000 a 1:25 000) vybraných prostorů, které vydá topografické oddělení GŠ/OS. Tyto mapy jistě přispějí ke zkvalitnění hodnocení terénu a organizace součinnosti na taktickém i operačním stupni.

V závěru prvního dne objasnil generálmajor Ing. Václav Roučka výchozí operačně taktickou situaci a zámýsl stran (s využitím mapy průchodnosti terénu). Tím byli účastníci konference orientováni na řešení praktických otázek organizace a vedení obranného boje motostřeleckou divizí v horském zalesněném terénu.

Praktický příklad organizace obrany mší v horském zalesněném terénu vycházel z operační situace vojsk 5. armády, jak ji znají účastníci loňského cvičení „Dukla-82“. Pro obranu mší vybrali autoři praktického příkladu prostor po-

hoří Jesenky, které odpovídají terénním podmínkám naší státní hranice s NSR.

Cvičící mš se bránila v prvním sledu (v hlavním pásmu obrany za státní hranicí) armády, v pravé části jejího obranného pásma vymezeného rozhraním s pravým sousedem: Strzelce Opolskie, Biala, Kralický Sněžník, Pardubice, a s levým sousedem Hlavnice (11 km z. Opava), trig. 890,2 Slunečná, trig. 660,0 Vys. Roudná, mimo Litovel. Přední okraj byl podle terénu zvolen ve vzdálenosti od dvou, čtyř a v některých případech až šesti kilometrů od státní hranice, kterou v obranném pásmu divize střežilo devět rot Pohraniční s. ráže, jejichž opěrné body vytvářely předsunuté postavení. Přední okraj probíhal na čáře M. Vrbno, Branná, Loučná n. Dsnou, Sobotín, Rudoltice, Mladonov, Mirošín, Ruda, Karlov, Chabíčov (3 km s. Sternberk).

Úkolem mš s posilovými prostředky a přidělenými rotami PS bylo zaujmout, vybudovat a s využitím stálých obranných objektů polní obrany bránit hlavní pásmo obrany Kladské sedlo, Písečná (7 km sv. Jeseník), Hlavnice, trig. 660,0 Vys. Roudná o třech postaveních, s předním okrajem na uvedené čáře.

Hlavní úsilí obrany soustředit do prostoru Mladšov, Bruntál, Leskovec nad Moravicí, Huzová a zabránit proniknutí hlavních sil 7. as (A) na směru Mohelnice, Hor. Benešov. Části sil zabránit proniknutí nepřítel na směru Hanušovice, Jeseník a na směru Šumperk, Jeseník.

Ke zničení vklínivšího se nepřítel připravit protizteč druhým sledem divize na směru Dol. Moravice, Huzová a na směru trig. 579,3 Červený vrch, Stříbrné Hory.

Výčlenit potřebné zálohy a prostředky PVO ke zničení nepřátelských výsadků, aeromobilních jednotek a diverzní průzkumných skupin s důrazem na prostory Ramzovské a Červenohorské sedlo, Žďárský potok, s. Rudná, sz. Bruntál a Leskovec nad Moravicí.

Zabránit dalšímu pronikání nepřítel do hloubky a do stran a udržení čáry St. Ves, M. Šňáhle, Valšov n. Moravicí vytvořit podmínky k vedení protitúderu 14. td na směru Bruntál, Olomouc.

To jsou hlavní údaje o úkolu cvičící divize, jak je formuloval v bojovém nařízení velitel 5. armády.

Obranné pásmo cvičící divize bylo 55 km široké. Jeho hloubka na předpokládaném směru hlavního úderu nepřítel byla 30 km a na dalších směrech do 20–25 km. Šířka vyslovené horského a zalesněného terénu v severní a střední části obranného pásma divize byla 41 km a zahr-

novala nejméně průchodné a pro obranu výhodné části Hrubého Jeseníku. Zbývající 14 km šířky obranného pásma byl terén rovněž méně vhodný pro hromadné použití tanků a bojových vozidel (OT). MsD bránila tři směry, z toho jeden hlavní. Podle vyhodnocení terénu a předpokládaného zámýslu nepřítele byla uspořádána i bojová sestava. Do prvního sledu byly vyčleněny tři pluky bez jednoho motostřeleckého praporu a části tankového praporu. Do druhého sledu byl vyčleněn tankový pluk a kromě toho i silná vševojsková záloha.

K obraně na směru hlavního úderu nepřítele byl tedy k dispozici provsedlový pluk vyzbrojený bojovými vozidly pěchoty (šířka obranného úseku 14 km) a druhosledový tankový pluk a vševojsková záloha velitele divize. Tankovému pluku a vševojskové záloze byly dány i úkoly k ničení nepřátelských výsadek.

Zbývající dva ze tří uvedených směrů možného útoku nepřítele bránil jeden motostřelecký pluk (šířka obranného úseku 23 km), přičemž na obraně směru Šumperk, Jeseník se podílel další msp (o šířce obranného úseku 18 km, z něhož byl jeden msp a část trp vyčleněna do vševojskové zálohy velitele divize).

Kromě jaderného a komplexního palebného ničení byla v praktickém příkladu věnována pozornost boji s nepřátelskými výsadek, obcházecími odřady, zajištěním mezer, boků a styků jednotek a útvarů.

Hlavní teoretická poučka, zásady a nové poznatky byly účastníkem konference demonstrovány na praktickém příkladu v procesu přijetí rozhodnutí velitele msd. Určení příslušníci VAAZ (náčelníci kateder) vystupovali v roli příslušných funkcionářů velitelství a štábu divize. Ve svých návrzích zdůrazňovali podstatné obsahové otázky o způsobech použití sil a prostředků při obraně divize v horském zalesněném terénu.

K přiblížení představy o terénu v prostoru praktického příkladu byla ve spolupráci s topografickým oddělením GŠ a s vojenským topografickým ústavem v Dobrušce připravena řada názorných pomůcek, jako např. panoramatické snímky terénu na cvičné státní hranici, letecké diafilmy a stereosnímky vybraných prostorů obrany, fotoschémata velkého měřítko (1:10 000 a 1:20 000), na nichž bylo ukázáno členění obrany v obranných úsecích pluků a v typických obranných rájonech a opěrných bodech (včetně rozmištění jednotlivých palebných prostředků a jejich palebných sektorů).

Po vystoupení každého funkcionáře následovala k obsahu i metodě jeho vy-

stoupení bohatá diskuse. Zejména se diskutovalo o významu a roli ujasnění úkolu v procesu přijetí rozhodnutí, o komplexním palebném ničení nepřítele v horách, o vlivech horského terénu na účinky palby, o ničivých faktorech jaderných a chemických zbraní v horách, o boji s nepřátelskými vrtulníky, o použití frontového a vojskového letectva, o problémech technického, výzbrojního, materiálního a týlového zabezpečení vojsk v horách a dalších otázkách.

Široká diskuse proběhla k použití tankového pluku v obraně (tanků vůbec). Diskutující poukazovali na to, že tanky (zejména moderní) s vysoce účinnými a přesnými zbraněmi jsou jedním z nejdůležitějších protitankových prostředků. Byla ukázána možnost použití tankového pluku v prvním sledu divize na směru hlavního úderu nepřítele i v méně příznivých terénních podmínkách. Někteří poukazovali na to, že poučku o použití tanků v prvním sledu v obraně můžeme aplikovat v odpovídajících podmínkách situace. Bude tomu zpravidla při přechodu divize do obrany v průběhu útoku, při spěšném zaujetí obrany v dotyku s nepřítelem a v terénu, který umožňuje hromadné použití tanků apod.

K boji s nepřátelskými výsadek. Horský a zalesněný terén, v němž mezi jednotlivými obrannými rájony a opěrnými body mohou být i značné mezery, dovoluje skrytý průlet nepřátelských vrtulníkových výsadek. Proto bude vhodné rozmístit část prostředků PVO pluků a divize na směry možného průletu nepřátelských vrtulníků, popř. v blízkosti pravděpodobných prostorů vysazení. Analogické požadavky vyplývají i na organizaci radiotechnického průzkumu a pozorování, na vyčlenění motostřeleckých jednotek k obraně v prostorech nejpravděpodobnějšího vysazení nepřítele. V této souvislosti vyplynul i požadavek vysoké manévrovací schopnosti a pohyblivosti našich záloh, zejména pomocí vrtulníků.

Z průběhu konference můžeme shrnout tyto hlavní závěry:

Nepřátelské napadení na začátku války můžeme odrážet různými formami, v závislosti na poměru sil. Mohou to být vstřícné údery na nepřítele při rovném nebo výhodnějším poměru sil, ale také úporná obrana na připravených čarách většinou sil armády s následujícími mohutnými protiúderů vojsk přísunutých z hloubky.

Do obrany k odražení protiúderů silných nepřátelských záloh v průběhu útočné operace může rovněž přejít vševojsková armáda částí sil nebo všemi silami.

V závislosti na prostoru a době vedení takového protitankového, mohou do obrany v horském a zalesněném terénu přecházet jen některé vševojskové svazky a jejich útvary. Nepřítelské napadení nebo protitankový bude nutné odrazet úpornou, aktivní a hluboce členěnou obranou, schopnou ničit i ve složitých terénních podmínkách všechny zbraně a prostředky nepřítel. Zvláštní pozornost musíme věnovat maskování vozidel a bojové techniky v prostorech rozmístění proti vzdušnému radiolokačnímu průzkumu systémů Assault Breaker a Sotas a aktivnímu ničení průzkumných palebných prvků těchto kompletů.

V horském zalesněném terénu obranu organizujeme na široké frontě, po jednotlivých směrech a do odpovídající hloubky. Základ obrany tvoří samostatné uzly obrany a opěrné body, které jsou ve vzájemném palebném styku. Obrana v horách se vyznačuje decentralizací sil a prostředků, nesmí být šablonovitá a liniární. To klade vysoké nároky na velení vojskům, jejich vzájemnou součinnost, samostatnost, aktivitu a iniciativu. Divize bude bránit zpravidla dva až tři směry, z nichž jeden bude hlavní. Pluk bude bránit obvykle jeden až dva směry.

Hlavní úsilí soustředíme k obraně tankodostupných směrů, širokých údolí, náhorních planin, průsmyků, soutěsek, dominantních výšin, komunikačních uzlů a dalších důležitých objektů. Na tankodostupných směrech zřizujeme samostatné opěrné body rot a čet. Mezery mezi nimi se zabezpečují pozorováním, hlídkováním, zátarasy, palbou a údery letectva a vrtulníků. V širokém měřítku se bude používat léček všeho druhu (tankových, bojových vozidel, vrtulníků), zátarasů, hlídkování a pozorování, zvláště v mezerách a na bocích a styku jednotek a útvarů. Jejich zajištění musíme v horách věnovat hlavní a mimořádnou pozornost.

Na každém tankodostupném směru se organizují protitankové zálohy a pohyblivé odřady zátarasovací. Protizteče a protitankový se připravují podél komunikací, údolními, podél potoků a řek, často i malými silami a s překvapením.

Pro organizaci obrany útvarů a svazků v horském zalesněném terénu má mimořádný význam hodnocení terénu. K optimálnímu využití jeho přirozených a ochranných vlastností, pro manévr a k zabránění manévru nepříteli je výhodné využít i místního obyvatelstva a průvodců. Síla obrany zde spočívá v tom, do jaké míry velitelé a štáby dovedou vyhodnotit vliv terénu ke správné organizaci obrany a vojska využít jeho předností a eli-

minovat případné nevýhody. Správné vyhodnocení rozhodujícím způsobem ovlivňuje volbu bojové sestavy i organizaci palebného systému.

Palby (zejména protitankové, ale i z ručních zbraní a nepřímá střelba) musíme organizovat tak, aby všude tam, kde může nepřítel útočit i pěšky, nebylo hluchých prostorů. Proto je nutné palebný systém organizovat na přístupech, před předním okrajem obrany i v její hloubce komplexně, palbou zabezpečit boky a styky jednotek a palebné prostředky rozmísťovat jak na přivrácených, tak i na odvrácených svazích.

V horách je výhodné a snadnější organizovat palebné pytle a vytvářet několikokavrtvové, boční, křížové a zákeřné palby. Jaderné údery je vhodné vést na nepřítel na přivrácených svazích a na jeho proudy v údolích a v soutěskách. V horách má zvláštní význam manévr palbou i zátarasy, včetně minování na dálku.

K palebným úderům na nepřítel na přivrácených svazích, do údolí, soutěsek a do mezer mezi opěrnými body je zvlášť výhodné použít houfnic, minometů a bojových vrtulníků. V hloubce obrany je nutné, kromě jiného, připravit palby do prostorů, kde může nepřítel vysadit výsadky, a na směry, kde se mohou objevit obcházeční odřady.

Pro uskupení dělostřelectva je charakteristická decentralizace. Můžeme organizovat i divizní dělostřeleckou skupinu. Do obranného pásma divize může působit i ADS (ARMS).

Zvláštní pozornost věnujeme boji s nepřítelskými vrtulníky, vzdušnými výsadky a se vzdušným nepřitelem vůbec. Po linii PVO musíme zvlášť pečlivě přehodnocovat možnosti vzdušného nepřítel a zvláště terénu pro použití prostředků PVO k obraně objektů.

V bojovém použití letectva je nezbytné plně využít především vysoké mobility jeho úderné síly k rychlé reakci na činnost nepřítel a přepravních možností vrtulníků v podmínkách omezené komunikační sítě. Mimořádnou pozornost musíme věnovat organizaci těsné součinnosti letectva s vojsky divize, včetně prostředků PVO. Jednotlivé otázky součinnosti budeme na jednotlivých směrech řešit i na stupni pluk (prapor).

Při organizaci bojové činnosti letectva musíme brát v úvahu, že v horském zalesněném terénu je řidší letištní síť a proměnlivé počasí.

Ucelený soubor poznatků z konference VAAZ je uveden ve Sborníku VAAZ, který vyšel v roce 1983.